

До 175-річчя
Національного
педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Педагогіка
Історія

Випуск **LXXXI**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Наукові записки

*Серія
педагогічні та історичні науки*

Випуск LXXXI

(81)

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2013

Гаркуша Л.
Київський міський педагогічний університет
імені Б. Д. Грінченка

ВИКОРИСТАННЯ СТИЛЬОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

Стаття присвячена теоретичній розробці інтегративних методів підготовки студентів педвузів – майбутніх вчителів музики до музично-просвітницької діяльності. Надані науково обґрунтовані елементи форми, методи організації педагогічної роботи зі студентами.

Ключові слова: інтеграція, музично-просвітницька діяльність.

В світовій мистецькій культурі XXI ст. неухильно відбуваються процеси диференціації та інтеграції високого музичного мистецтва, народної культури та музичної мас-культури. Цей етап оновлення мистецької освіти формується в період тотальної глобалізації, створення світової мережі мас-медіа та електронної індустрії. Відповідно йдуть пошуки дієвих підходів до підготовки виховного потенціалу мистецтва на пробудження позитивного ставлення учнів до культурних цінностей, які накопичені людством упродовж багатовікової історії (Г. М. Падалка, О. П. Щолокова, Г. П. Шевченко).

Слід зазначити, що таке явище як мас-культура (мистецтво джазу, рок-музика, естрадні пісні різних жанрів), відвертає увагу молоді від сприйняття класичної та народної музики. Тому важливо відпрацювати педагогічні

підходи та засоби залучення молоді до високого класичного мистецтва та народних джерел, створити необхідну наукову базу для визначення змісту, форм, методів та напрямків оптимізації навчально-виховного процесу на індивідуальних музичних дисциплінах позаурочної діяльності молоді.

Діяльність педагога-музиканта передбачає володіння спеціальним інструментом (фортепіано, баян, акордеон, скрипка, бандура), навичками професійного співу, роботи з хоровим колективом, наявність бази знань з музично-теоретичних дисциплін. Майбутній вчитель музики – це виконавець творів, концертмейстер хору, співак та диригент в одній особі. Інтеграція окремих частин навчального процесу підвищує якість навчання.

Не відкидаючи повністю феномен мас-культури, сильними сторонами якої є покликання задовольнити духовні потреби масової аудиторії, звертання до емоційної сфери людини, а також єдність із сучасним образом життя, можливо знайти компроміс в вирішенні цієї проблеми. А саме: інтеграція класичної, народної та масової музики дозволять вирішити завдання формування всебічного розвитку людської чуттєвості у багатогранному світі музичної культури.

Всебічний розвиток майбутнього вчителя музики передбачає різні форми інтеграції: вміння застосувати здобуті на заняттях з основного інструменту (фортепіано) навички у проведенні музичних світ, концертів-лекцій, конкурсів (музика і природа, музика і живопис, музика і література). Студент може проявити свої творчі здібності в цих заходах як соліст, акомпаніатор, ансамбліст, сценарист, режисер, диригент або ведучий. Ці виступи відіграють велику роль в становленні майстерності майбутнього музиканта, виховують відповідальність, творчу активність, допомагають удосконаленню виконавської практики в діяльності майбутнього вчителя музики. Саме інтеграція масової, народної та класичної музики як стильових видів музичного мистецтва у змісті багатоваріантних та навчальних програм індивідуального музичного циклу дозволяє вирішити завдання гармонійного розвитку студентів. Можливо визначити декілька напрямків стильової інтеграції у педагогічній діяльності, які зумовлюють зміст сутності виховання молодих спеціалістів.

Виховати студента професійним музикантом, підготувати до самостійної практичної роботи – ось основна мета кожного викладача. Творчі та організаційно-методичні принципи молодого фахівця, звісно, опираються на практичне знання свого предмету, на свій музичний досвід. Якість підготовки випускника усього закладу дає право оцінити не тільки

здібності та працездатність студента, а й методику і особливості піаністичної школи його педагога. Тому продуманий індивідуальний план, який містить в собі різноманітну фортепіанну літературу за стилем та труднощами (класичну, народну та сучасні жанри), дає змогу покращити музичний розвиток студента.

Вивчення на заняттях з фортепіано музичного матеріалу до практичної майбутньої роботи є одним з найважливіших моментів виховання вчителя музики. Різноманітність програмного репертуару (класичного, народної музики, сучасних творів, естрадної музики, джазу) не можливо вважати лише засобом накопичення творів, які використовуються в роботі майбутнього вчителя музики. На цьому матеріалі вирішуються завдання загальної організації студентів, розвиваються ініціатива та самостійність. Готуючись до практичних занять, працюючи над якістю піаністичного виконання п'єс, студент розвиває в собі аналітичне, гуманітарно-естетичне мислення (аналіз гармонії, аналіз форм, зв'язок з музичною літературою, з літературними та живописними аналогами). Таким чином, студент починає бачити себе в ролі вчителя, він вміє не тільки виконати дитячу п'єсу, а і розповісти про неї в цікавій формі. В такий спосіб молодий музикант набуває досвіду, розвивається його творча індивідуальність та відповідальність до своєї майбутньої роботи.

Іншою важливою формою удосконалення виконавської практики студентів є **виконавська позааудиторна діяльність**. В цій сфері майбутній вчитель музики повинен об'єднувати всі рівні музичної комунікації: виконавець (по відношенню до автора), творець (по відношенню до учнів-слухачів), виконавець і критик у ситуації вивчення твору. Концертна діяльність як соліста, концертмейстера, ансамбліста – виховує сценічну свободу, яка необхідна в подальшій роботі майбутніх вчителів музики.

Прикладом ефективного впливу на формування педагога-музиканта позааудиторної роботи можуть бути такі заходи: "Музична вітальня", в якій беруть участь, як студенти, так і викладачі, наприклад: "І. С. Бах у третьому тисячолітті", "Чарівні звуки Шопена"; конкурси: "Джазова музика", "Українські композитори – дітям"; концерти-лекції: "Музика мосі Батьківщини"); творчі зустрічі-концерти, а також студентські наукові конференції: "XXI століття крізь призму музичних стилів". Беручи участь у цих заходах, студенти мають можливість підвищити свій виконавський потенціал, розвинути інші творчі здібності (написання сценарію, доповіді, режисура заходу, виступ у ролі ведучого і т. д.).

Перед проведенням цих заходів було запропоновано анкетування студентській аудиторії Інституту дошкільної, початкової та мистецької освіти Київського педагогічного університету імені Б. Д. Грінченка. Ось деякі з запитань:

- Чим приваблює класична музика?
- Що є спільного в класичній і народній музиці?
- Які напрямки ви знаєте в джазовій музиці?
- Які сучасні вокальні групи вам найбільш цікаві?

Анкетування засвідчило, що інформованість студентів музичного відділення більш рівноцінна по цим трьом напрямкам музичного мистецтва, ніж студентів інших відділень, у яких знання по сучасній музиці значно вище, ніж по класичній та народній. Тому можливо зробити висновок, що інтеграція всіх культур має бути дозованою, гармонійною.

Відповіді тих же студентів після проведення музичних заходів: "Бах в третьому тисячолітті" та "Чарівні звуки Шопена" на запитання: "Чим приваблює сучасне суспільство музика Баха, композитора XVII ст.?", "Чи є сьогодні у молоді потреба слухати його твори: органні, хорові, клавірні?", "Чим вражає музика Шопена?", були вже іншими по відношенню до класичної музики. Ось вони:

– Слухаючи музику Баха, відроджується душа, очищується і поєднується з всесвітом. Ми в XXI столітті відчуваємо зв'язок з тим часом. Думки та відчуття Баха нам близькі і тому він завжди буде сучасним.

– Ця музика звеличує людину, її почуття. На мій погляд, класична музика потребує спеціальної підготовки, духовності, професійного розуміння. Смак до цієї чудової музики повинен виховуватись з дитинства, і тоді молода людина у вирію сьогоднішнього шоу-бізнесу прийде в зал філармонії, органний зал.

– До глибини душі мене схвилювала музика Ф. Шопена: чарівна мелодійна, емоційно виразна. Вона підвищує наші духовні культурні якості, надає наснаги до гармонійного сприйняття цього світу, до творчого підходу в моєму навчанні, як майбутнього вчителя.

З вищевикладеного можна зробити висновок, що тільки в тісному взаємозв'язку використання отриманих студентами знань в процесі вивчення споріднених предметів музично-педагогічного циклу, можливо виховати якісного спеціаліста-музиканта. Інтегрований підхід до музичних творів в класі основного музичного інструменту (фортепіано) дає багатий матеріал для розвитку творчості студентів, активізує їх логіку, сприяє

активному пошуку нових форм, методів у роботі з дітьми, сприяє розширенню музичного мислення, вмінню емоційно та свідомо сприймати музичну тканину, накопичує музично-слуховий досвід.

Підвищення ефективності виховного потенціалу та інтеграції, безумовно, ускладнює музичну мову мистецтва, робить неможливим її прочитання без попередньої підготовки. Саме науковий підхід до інтеграції музичних стилів у сучасному звуковому просторі (підвищення ролі інтеграційних підходів до музичної підготовки майбутнього вчителя музики) орієнтує майбутніх педагогів на реалізацію у практичному житті здобутих систематизованих знань, здатності до їх постійного оновлення та інтегрування у власному досвіді, з метою творчого втілення. Дослідження стильових інтеграційних процесів у сучасній музичній культурі дозволяє систематизувати їх особливості на більш високому рівні, з метою методологічного осмислення набутих знань майбутнім вчителем музики, розвитку самостійного критичного мислення, формування власної моделі цілісної художньої картини світу.

Додаток до статті: "Використання стильової інтеграції у навчально-виховній підготовці майбутніх вчителів музики". Приклад позааудиторної виховної діяльності.

Музична вітальня запрошує... "Чарівні звуки Шопена" (СЦЕНАРІЙ)

Ф. Шопен. Етюд № 13. На фоні музики йде текст.

Ведуча: Влітку 1857 р. Т. Г. Шевченко повертався із заслання на волзькому пароплаві. Він довго слухав гру на скрипці пароплавного буфетника з кріпосних, Олексія Панова. У щоденнику Шевченко записав: „Ночі місячні, тихі, постичні ночі! Волга – як безкрайне дзеркало, покрите прозорим туманом, м'яко відображує у собі чарівну бліду красуню ніч, та сонний крутий схил, на якому стоять темні дерева... І вся ця німа гармонія наповнюється тихим задушевним звуком скрипки... Він доносить чарівні звуки Шопена. Я ніколи не наслухаюся цих загально-слов'янських, сердечно-глибоко-сумних пісень. Дякую Тобі, мій кріпосний Паганіні”.

Звучить етюд, ор.25, №1.

Ведуча: Як це символічно. На російській Волзі звучить твір польського генія, грає його безвісний скрипаль, а слухає великий український Кобзар. Навряд чи можливий кращий доказ справжньої народності мистецтва. Музика, якщо вона геніальна, не має кордонів, національності. Це світова цінність. І Шопен – голосом

слов'янських народів як композитор та піаніст.

У всьому світі відоме ім'я великого польського композитора Фрідеріка Шопена. Його твори звучать скрізь: на радіо, на концертній естраді, у домашньому колі, в стінах музичних закладів. Немає такої людини, яка б не знала його музики. Вже майже два століття вона живе і не втратила свіжості, тепла, виразності і сучасності.

Звучить вальс, ор.64, №2.

Ведуча: Світ шопенівських образів дуже великий і різноманітний. Його мелодії дивовижно чудові, вокальні, прості, як усе геніальне, витончені. Поетичний та загадковий, сам піаніст-віртуоз, Ф. Шопен написав для фортепіано дуже багато видатних творів: концерти, балади, експромти, рондо, полонези, сонати, вальси, мазурки, етуди, ноктюрни, прелюдії та інше. Тільки фортепіано, Шопен, ще з дитинства довіряв свої мрії.

Є таке повір'я-легенда, що під час народження Фрідеріка під вікнами будинку в Желязовій Волі бродячі музиканти зіграли й заспівали польську народну пісеньку. Невідомо, чи було це в дійсності. Але тим, хто склав цю легенду, хотілось вірити, що народ пісню зустрів майбутнього композитора на порозі його життя. Згодом, досягнувши класичних висот, Шопен затвердив своєю творчістю духовне багатство польського народу як одного із слов'янських народів.

Звучить мазурка, ор.50, №1.

Ведуча: Близкість слов'янських музичних культур – безумовна (українська пісенність, російські мотиви). Російський класик М. Глінка писав:

“Рідна жилка поєднує мене з Шопеном”. Згадайте глінківські ноктюрни (класична форма, прозора фактура, мелодійність).

Звучить мазурка, ор.50, №4.

Ведуча: Шопен любив грати мазурки, вальси. В них яскраво розкривалися особливості народних джерел. Колись в дитинстві, відпочиваючи в маєтку Шафарня, сільське життя надихнуло його серце свободою, він прислухався до голосів природи, до народних пісень. Там Фрідерік вперше познайомився з народними звичаями та народними польськими танцями. Він почув кувявський полонез, краков'як і мазурку у виконанні маленького сільського оркестру. Він мав можливість порівняти мазурку великосвітського балу з гордою і простою мазуркою селян. На все життя композитор запам'ятав цей народний спектакль-дійство з танцюристами і глядачами.

Шопеном написано багато сільських мазурок, музика яких відображує народні картини (імітація народних інструментів, лідійський лад, характерна гра акцентів).

Звучить мазурка, ор.50, №2.

Ведуча: Вчителем Фрідеріка Шопена був чеський музикант Войцех Живний. Маєстро було 60 років, а Фрідеріку тільки 7. Однак між ними зав'язалися відносини широї творчої дружби. І це ніколи не заважало вчителю бути завжди

вимогливим до свого учня. Живий був глибоко переконаний в тому, що тільки твори великих класиків – Баха, Моцарта, Бетховена – спроможні виховувати розум і почуття сучасного музиканта. Тому він намагався передати учню свою любов до великих майстрів. І коли Фрідерік подорослішав, вчитель ознайомив його з інвенціями і маленькими фугами Баха. Чим більше поринав Фрідерік в цей глибокий світ геніальної музики, тим більше вона захоплювала його серце. Шопен усе своє життя схилився перед мистецтвом великого генія – І. С. Баха.

Юний Фрідерік робив великі успіхи в грі на фортепіано та композиції. Коли він написав свій перший польський танець-полонез, учитель, слухаючи музику свого учня, не зміг стримати сльози радості. У варшавській газеті в 1818 році з'явилася замітка про юного Шопена, і завершувалась вона словами: "Восьмирічний композитор цього польського танцю – музичний геній". Пролетіли роки, і наступив день, коли Ф. Шопену і його товаришам видали дипломи Головної музичної школи. Перед молодими музикантами відкривалася дорога у велике життя. Відомо, що другий його вчитель Юзеф Ельснер, написав про свого учня в перший рік навчання: „виключно обдарований”. А вже через декілька років додав до своєї оцінки нові слова: "Перед вами – музичний геній!". Юзеф Ельснер вважав себе щасливою людиною, яка мала честь навчати майбутнього геніального композитора.

Звучить вальс, ор.70, №1.

Ведуча: Шопен, де б він не жив – у Відні, Парижі, Празі, Берліні, Дрездені, був завжди популярним. Це пояснюється, мабуть, новаторством у фортепіанному мистецтві, різноманітністю його творчості та особливістю національного колориту. За спогадами його друзів, Шопен був чистою і порядною людиною. І ця чистота, відвертість завжди підкоряла серця людей.

Одного разу, в травні 1829 року, Шопен їхав з Берліну додому через Познань. На маленькій станції чекали карету. В кутку Фрідерік побачив стареньке фортепіано. Він сів за "розбитий" інструмент і почав грати. Під вікнами зібралися люди, а Шопен грав, нічого не помічаючи. Ці люди не розуміли, як на такому старому інструменті можливо виконувати ніжну прозору мелодію, чарівні звуки якої наповнювали їх серця. Його просили грати ще і ще. Шопен був щасливий і схвилюваний від щирих почуттів простих людей. Він згадував цей незвичайний концерт дуже часто.

Звучить прелюдія, ор.28, №15.

Ведуча: Так склалося життя Шопена, що він в ті скрутні політичні часи, повинен був залишити Польщу і жити в Парижі та інших містах Європи. В 1830 році, Шопен, від'їжджаючи на гастролі за кордон, не міг знати, що його прощання з рідною землею назавжди. Все своє життя композитор вболівав за Батьківщиною. Всі свої почуття до неї, всю любов втілював у музиці.

Звучить епод, ор.10, №12.

Ведуча: „Снівак суму” – так називали Шопена. Пише він багато і натхненно.

“Моя справжня справа – це фортепіанна музика” – відповідає в листі до Адама Міцкевича. Саме поезія Міцкевича надихнула його на написання перших балад.

Звучить балада, ор.74, №3.

Ведуча: У 30-х роках в Парижі Шопен – найвідоміший музикант. Брати уроки фортепіано у Шопена – велика честь. Виступаючи перед аристократією, в душі він розумів, що це мода на нього, а не розуміння його музики. А от серед друзів – Ліста, Міцкевича, Жорж Санд – знаходив розуміння та підтримку. Шопен згадував: “Їх сльози не раз викликані моєю музикою – чи це не найкраща нагорода для національного митця”. Німецький композитор Роберт Шуман написав статтю про музику Шопена і закінчив її словами: “Шляпу геть, панове, перед вами – геній !”

Звучить ноктюрн, ор.48, №2.

Ведуча: Багато творів Шопен присвятив Марії Водзинській, любов до якої закінчилася драматично. Шопен тяжко хворів і цей скорботний настрій ми чуємо в музиці. “Думаю, що помру вдалині від Батьківщини. А як це сумно – помирати не там, де ти жив”. Він пише всім відомий похоронний марш, який потім увійде в його сонату.

Шопен багато працює. Закінчує роботу над прелюдіями. Двадцять чотири п'єси увійшли в одну збірку, яка має характер музичного щоденника. Це палітра різних настроїв однієї повісті. Жорж Санд писала: “Ці п'єси були написані ним в чудові сонячні дні, під звуки дитячого гомону за вікном, під спів птахів у вологій листві”. Але бували й інші дні, коли Шопен вносив в музику прелюдій і скорботу, і бурхливий протест, елегійні настрої і почуття радості, глибокі роздуми і героїчні пориви. Він писав в листі до Дельфіни Потоцької: “Дивні відчуття! Інколи прелюдія представляє собою маленьку п'єску, а працювати над нею приходиться більше ніж над великим твором, баладою, або скерцо”.

Звучить прелюдія, ор.28, №6.

Ведуча: Особлива сторінка його творчості – етюди. В нього вони – фортепіанні драматичні поеми. Задум про “екзерсиси” (вправи) виник під час роботи над концертами до мінор і фа мінор. Розробляючи складні пасажі, Шопен відтворював вправи і знаходив в них художній зміст.

Незабаром етюди набули характеру самостійних мистецьких творів. Етюди починаються технічними вправами, але звучать як музичні шедеври. Ф. Ліст з великим задоволенням грав етюди Шопена у своїх концертах.

Звучить етюд, ор.10, №7.

Ведуча: Співець фортепіано. Він відчував у цьому інструменті такі кольори і виразності, які до нього ніхто не знаходив. Про його ліричні твори можна сказати словами Тютчева:

*Люблю грозу в начале мая,
Когда весенний первый гром,
Как бы резвясь или играя,*

*Грохочет в небе голубом.
Гремят раскаты молодые.
Вот дождик брызнул, пыль летит,
Повисли перлы дождевые,
И солнце нити золотит.*

Звучить ноктюрн, ор.70, №1.

Ведуча: Ось що говорили видатні піаністи-виконавці про Шопена. Лев Оборін: “Фразування... У Шопена все співає. Йому не потрібно писати опери, бо в нього співає фортепіано... Смак, смак і смак – повторюю я студентам. Геній смаку, Шопен вимагає від виконавця почуття міри та пропорцій”.

Маргарита Лонг, французька піаністка, радить виконувати Шопена легко, але легкість у неї – поняття невимушеності, свобода апарату й імпровізаційність.

К. Ігумнов: “Велична простота, відсутність неправдивого пафосу, повна відвертість – все це характерні принципи його творчої особистості”.

Творчість Ф. Шопена в нашій країні сприймається як своя, рідна, близька. Пам’яті Шопена слов’янські музиканти-композитори присвятили твори: фортепіанні п’єси П. Чайковського, С. Рахманінова, опера Римського-Корсакова “Пан-Воля”, Балакіревим і Глазуновим складені сюїти з оркестрованих ними п’єс Шопена, Рогаль-Левицьким та Лятошинським написані сюїти.

У перших конкурсах Шопена брали участь видатні піаністи: Б. Давидович, Л. Оборін, Я. Зак, С. Ріхтер, Г. Нейгауз, Е. Гілеє. І тепер молоді виконавці з України досягають успіхів на Міжнародному конкурсі ім. Ф. Шопена у Варшаві. Проходять роки. Музику Ф. Шопена люблять і на його Батьківщині, і в усьому світі.

Історія музичної культури зобов’язана Міліно Балакіреву тим, що за його ініціативою був заснований пам’ятник Ф. Шопену в Желязовій Волі. Але немає більш цінного пам’ятника композитору, ніж його творчість, його палке мистецтво. Серце Шопена завжди належало Польщі і воно буде вічно битися в його безсмертній музиці.

Звучить епод, ор.25, №12.

Сценарій розробляли і провели студенти Скляр Ольга (3 курс) та Іванченко Ілона (4 курс), керівник – Гаркуша Л. І.

Музичні твори виконували викладачі та студенти кафедри музичного мистецтва Інституту дошкільної, початкової та музичної освіти Київського міського педагогічного університету ім. Б. Д. Грінченка.

Ст. викладачі: Салан Л. В., Економова О. С.

Викладачі: Гаркуша Л. І., Корзун В. В., Ревуцька С. О., Ходоровський В. І.

Студенти: Блощенко О., Большакова О., Горбачова О., Іванченко І., Котенко Н., Савчук В., Скляр О., Халіманова О.

Використана література:

1. *Задерацкий В.* Мир, музыка и мы. Муз. акад. – М., 2001. – № 6. – С. 1-9.
2. *Кухарский Г.* Фридерик Шопен. Письма. – Т. 1. – 4-е изд. 4. – М. : Музыка, 1989.
3. *Петрушин В.* Музыкальная психология. – М. : Гуманит. изд. центр "Владос", 1997. – С. 339.
4. *Сивявер Л.* Жизнь Шопена. – М. : Музыка, 1966.
5. *Суханцева В.* Музыка как мир человека. – М. : Музыка, 1966. – С. 156-172.

ГАРКУША Л. Использование стилевой интеграции в учебно-воспитательной подготовке будущих учителей музыки.

Статья посвящена теоретической разработке интегративных методов подготовки студентов педвузов музыкально-просветительской деятельности. Представлены научно-обоснованные элементы, формы, методы организации педагогической работы со студентами.

Ключевые слова: интеграция, музыкально-просветительская деятельность.

GARKUSHA L. Use stylish integration in educational preparation of future music masters.

The article is dedicated to theoretical elaboration of the model of training of teacher's training university students – future musically-educational work. Scientifically grounded components, forms and methods of teaching and educational process of training are presented.

Keywords: integration, musically-educational activit.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Арефьєва Л. П.

МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ДО ПОЗАКЛАСНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ..... 3

Артинш М. І.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ АГРАРНОЇ ОСВІТИ В КАНАДІ..... 11

Бобак О.

РОЛЬ СІМ'Ї У СОЦІАЛЬНОМУ СТАНОВЛЕННІ
ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ..... 17

Бойван О. С.

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНІВ ГУМАННИХ СТОСУНКІВ У КОЛЕКТИВІ
СТУДЕНТІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І-ІІ СТУПЕНІВ АКРЕДИТАЦІЇ..... 23

Бондар С. П.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ..... 30

Базиліак Н. О.

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ СУЧАСНИХ МОВНИХ СТРАТЕГІЙ..... 39

Вербицька П. В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО
ВИХОВАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ..... 49

Гаркуша Л.

ВИКОРИСТАННЯ СТИЛЬОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІЙ
ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ..... 59

Грицик Т. А.

ПЕРІОДИЧНІСТЬ ФУНКЦІЇ У ПРОФІЛЬНОМУ НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ.... 68

Дітчук Р., Корнейчук І.

ВИКОРИСТАННЯ ДВОЇСТОСТІ
ЯК ДИДАКТИЧНОГО МЕТОДУ АНАЛОГІЇ У СТЕРЕОМЕТРІЇ..... 79

Дудолодова А. В.

“ЛЮДИНА – ВОЛОДАР СВОЇХ ДІЙ”:
ТЕОРІЯ ЕМОЦІЙНОГО ВИХОВАННЯ Я. А. КОМЕНСЬКОГО..... 89